

**a Nagysimonyi Evangélikus Gyülekezet Története
a kezdetektől 1951 március 15-ig**
kelt: Nagysimonyi, 1951. március 15.

Szerzője:

nagytiszteletű **Mód Aladár** lelkész úr,
aki
1915 május 30-tól nyugdíjba vonulásáig 1951 dec. 23-ig
volt a Nagysimonyi Evangélikus Gyülekezet lelkipásztora.

Mód Aladár: A nagysimonyi-i evangélikus gyülekezet története 1900-1950-ig.
(Evangélikus Országos Levéltár Dunántúli ker, új anyag, 41 D
Gyülekezettörténetek 1900-1950-ig Vas megye, Nagysimonyi.)

A

n a g y s i m o n y i - i evangélikus gyülekezet története
1900 - 1950 -ig.

Összeállította: Mőd Aladár
evangélikus lelkész.

A nagysimonyi-i /előbb simonyi/ evangélikus gyülekezet keletkezésének ideje a XVII. század első felére tehető. Első lelkésze Zdáni Mihály volt, akit 1626-ban hívott meg a gyülekezet lelkészeinek, amikor Simonyihoz Mesteri és Tokorcs is, mint filiák tartoztak. 1646-ban már volt Simonyiban lelkész s ő még 1651-ben is itt található. 1652-ben Galli György jött ide Csényéről, majd őt Lósy András követte, aki Ugodról kapott meghívást Simonyiba. De e két utóbbi lelkészt az ellenük felmerült vádak miatt - mely vádak beigazolódtak - az ügyüket is intéző kerületi gyűlések lelkészi hivataluktól megfosztották, sőt utóbbit a határozat örökre kizárta egyházunkból.

1668-tól 1674-ig Dimiakovics Péter lelkész és alesperes nevével találkozunk Simonyiban, aki 1650-ben innen Széplakra távozott. A gyászos évtizedben 1680. is volt itt lelkész. Az 1695. évi egyházlátogatás szerint Bognár Miklós Simonyi lelkésze és Bajnok Mihály a tanítója. 1696-ban Sziládi Györgyöt hívta meg a gyülekezet lelkészeinek, ki Ostffyasszonyfán volt tanító. 1706-ban Csurgó György a lelkész és Bánovszky István a tanító. 1706. február 7-én esperességi gyűlés volt Simonyiban, melyen Aács Mihály esperes elnökölt, Csurgó lelkésznek Kövágóörsre, illetve Bobára és Högyészbe távozása után Aács Mihály esperes foglalta el a lelkészi állást alig egy évre Simonyiban. Innen Nemcsóba költözött s ott már 1708-ban meghalt. 1725-ben Záborszky János működött itt, mint lelkész, amikor Tokorcsot már elvették tőle s csak Alsó- és Felsőmesteri volt Simonyi filiája. Simonyiból is elűzték Bognár György nevű lelkészét 1732-ben, ki Nagyszőlösben kapott új állomáshelyet.

A lelkészüktől megfosztott gyülekezet a szünetelés nehéz, próbás, kilátástalan ideje alatt a hitben való megálláshoz szükséges lelki erőt majdnem félszáz éven keresztül a nemesdömölki artikuláris gyülekezettel való lelki közösségből merítette. A hívek hitéletüket és egyházi cselekményeik végzését eme nemesmultu helyen gyakorolták a nemesdömölki egyház anyakönyveinek egykoru feljegyzései szerint. Lankadatlan türelmük végre meghozta eljövételét annak az időnek, melyben hő vágyuk teljesedésbe ment s ismét önálló gyülekezetbe tömörülhetett a hívek serege.

Ez a remény II. József türelmi rendeletének megjelenésével vált valóra. Nem aggasztotta szegénysége a pár nemesi család kivételével jobbára szellérsorsu híveket, mert nagyszámú volt bennük a lélek gazdagsága és ereje, a minden idők csodáinak forrása.

Az újraszervezés nagy munkájában vezetőre lévén szükség, első lépésük lelkész hívására irányult, ki 1784 január havában foglalta el helyét Zubeck Dániel személyében, ki Trencsén megyéből származott. Közelebbi élettörténeti adatait sajnos nélkülözzük, épügy, mint a lelkészi állásban őt követő három utódját. Egyidejűleg buzgón gyűjtötték a hívek a templom építéshez szükséges anyagot s míg folyt az építés munkája, csűrös pajtában tartották istentiszteleteiket. Végre 1785 október 31-én átadhatták az Isten dicsőségére emelt hajlékot rendeltetésének, nagy lelki örömmel adván hálát Isten megsegítő kegyelméért. Zubeck Dánielnek 1786 május havában távozása után Györy Mihály /1786-1788/ választatott meg lelkésznek. Ekkor építette meg a gyülekezet a mostani iskola helyén, illetve iskolai udvarban a lelkészlakot, melybe Györy Mihály 1787 április 26-án költözött be. Másik örömben is volt része ekkor a gyülekezetnek. Sopronban harangot véve 1787 április 22-én szólalettatták meg először Misericordias Domini vasárnapján - elhelyezvén azt az udvarban épített haranglábán.

Györy Mihályt Sikos István követte /1788-1791./. Ez időben nagy csapás érte a gyülekezetet. 1791-ben az egyház tözsomszédságában lakó Hajas László háza kigyulladt és annak lángja a fazsindellyel fedett templomtetőre is átcsapott és azt elhamvasztotta. Ez újabb feladat elé állította a gyülekezetet, de meghozta ezt az áldozatot is s valószínűleg Sitke, Gérce, Sárvár támogatásával - mely gyülekezetek ekkor a simonyi anyagyülekezetnek voltak filiáris gyülekezetei - még ez évben Sikos lelkész ittléte idején megépítették a templomtetőt. De lehet, hogy az építés befejezése már Berky Mihály lelkész jövetele után történt, ki 1791 szeptember

6-án hivatott meg lelkésznek.

Berky Mihály Gércéről származott, de közelebbi életadatai ismeretlenek. Simonyiban hét éven át működött 1791-től 1798-ig. Innét Nagygye-
resdre távozott. Utána Stoller János Theophilus fogadta el a lelképásztor-
kodást 1798-tól 1831-ig.

Stoller János Theophilus 1768 március 18-án született Győrött. Középiskoláit, mint magántanuló kezdte meg, majd a pozsonyi liceumban foly-
tatta és végezte be. Középiskolai tanulmányainak befejezése után, mint ta-
nitó működött Lébenyben egy évig, Pápán három évig, Révkomáromban öt évig.
Innét Perlaky Dávid pártfogásából s ajánlata folytán Németországba ment ki,
hol az erlangeni akadémián negyedfél eszetendőt töltött, s mennét hazajöve
fenti jóakarójánál - ki ekkor a nemesdömölki gyülekezet lelkésze volt -
hat hónapig tartózkodott. Innen hivatott meg Simonyiba predikátornak. Fela-
vatása Szentlőrincen történt Nagy István superintendens által 1798 szeptem-
ber 14-én. Mint lelkész harminchárom évig és öt hónapig működött Simonyiban.
M meghalt 1831 március 3-án. Áldásos működése idejében 1820-ban a gyülekezet
9 darab új karzati ülést készítettett templomába és a régieket kijavíttatta.

Stoller után Mőd Mihályt - előbb vönöcki, később györi káplánt, ki
Haubner Máté dunántuli superintendens mellett segédkezett - hívta meg a
gyülekezet lelkészéül és harmincnyolc éven át 1832-től 1870-ig viselte itt
a papi szent hivatalt egyszerűségben, hivesi szeretetétől környezve. Mőd Mi-
hály Magyargencsen született 1803 augusztus 4-én. Elemi iskoláit Kemenes-
hőgyészben, felsőbb iskoláit Sopronban és az utolsó teol. évet Bécsben vé-
gezte. 1870-ben Csöngére, leányához történt nyugalombavonulása után a gyüle-
kezet hálája és szeretete jeléül 1876-ban bekövetkezett haláláig évenként
190 korona nyugdíjban részesítette s holttestét Csöngéről hazahozatván a
simonyi temetőben temettette el. Működése idején 1835-ben látta el a gyüle-
kezet a templomot cseréptetővel.

Helyét nyugalombavonulása után szintén egy közkedveltségnek ör-
vendő ifju lelkész Hetyésy István foglalta el s folytatta 1870-től 1877-ig.
Hetyésy István Mesterházán született. Középiskoláit Sopronban végezte, ugy-
szintén teol. tanulmányait is. Mint nemesdömölki segédlelkész választatott
meg Simonyiba lelkészül 1870-ben, hol hét évig működött áldásosan és ered-
ményesen. Hüülés következtében támadt torokbaja miatt gyógyíttatás végett
Bécsbe távozott s ott rövid, kínos szenvedés után elhalt 1877 október 18-án.
Ugyanott temettetett is el a gyülekezet nagy fájdalomára. Rövid működési ide-
jére esik a ma is fennálló lelkészlak építése 1872-ben, melyet a régi he-
lyett az udvarnak utca felőli részére helyeztek el s melyet azóta 1915-ben
renováltatott a gyülekezet. Ebben az időben épült a gyülekezet kéttantermü
iskolája is 1874-ben.

Hetyésy Istvánnak váratlan halála után a gyülekezet néhai Mőd
Mihálynak fiát, Mőd Lenárd györszemerei lelkész* hívta vissza 1877 őszén,
miután már előbb ugyanez év tavaszán, mint II. od tanító és segédlelkész
működött Simonyiban. Mőd Lenárd Simonyiban született 1849 március 21-én. Ele-
mi iskoláit helyben, középiskoláit és a teológiát Sopronban, majd az utolsó
teol. évet Bécsben végezte. Ezután, mint nevelő Rázga Károly családjánál Rá-
rón két hónapot, Ajkay Dániel családjánál Répcelakon két évet töltött. Majd
Csöngén másfél évig segédlelkész, Simonyiban félévig II.-od tanító és se-
gédlelkész volt. Innét Györszemerébe választották meg rendes lelkésznek, hol
két hónapot töltve, meghívás folytán Simonyiban foglalta el a lelkészi állást
1877 december 1-én s végezte hivatását harmincnyolc éven át lankadatlan
hűséggel és lelkes odaadással egészen 1915 május 30-ig, teljes nyugalomba-
vonulásának napjáig. Ezen idő alatt épült a torony a harangokkal együtt,
építtetett a tenitőlak, javíttatott a templom és készült a gazdasági épület.
Időközben mint a kemenesaljai egyházmegye esperese viselte hat éven át az
esperesi tisztséget. 1915-ben 40 évi papi szolgálat után vonult nyugalomba,
amely nyugalmi időt Nagysimonyiban töltötte el szeretett gyülekezeté köré-
ben 1933 március 5-én bekövetkezett csendes haláláig.

A gyülekezeti tagok általános adakozási készsége mellett nem hi-
ányzott egyesek nagyobb tettekben nyilvánuló áldozatkészsége sem. Így az
1883-ban épült toronyba a három harang közül a kisebbet /120 kg./ Pfeiffer
Teréz, a nagyobbat /560 kg./ Hajas Dávid és gyermekei buzgó gyülekezeti ta-
gok adományozták. Mig a toronyhoz a gyülekezet akkori felügyelője: Nádossy
Endre 70.000 téglával járult s neje /Grötschl Ida/ a templomba orgonát

állítottatott 800 forint értékben, beszédes jeléül a tettekben nyilvánuló protestáns hitbuzgóságnak. Hasonló lelkiület vezette Nádossy elődjét Boda János felügyelőt is, ki a gyülekezet anyagi erejét azzal segítette növelni, hogy többszázholdas birtokát parcellázva jutányos árnn csak evangélikus híveknek adta el.

A nemes példaadóknak később is váltak áldozatkész követői. Hajas József és neje Bachó Lidia tettek alapítványt iskolai tanszerek beszerzésére 500 forint értékben /1893./, még előbb Schwemmer Erzsébet 100 forintos alapítványa volt ismeretes lelkész és tanító részére 1878-ból.

A gyülekezet újraszervezése óta 1784-től 1900-ig terjedő időben a gyülekezet felügyelői voltak: Vidos János, Hrabovszky Sámuel, Hrabovszky Lajos, Boda János, Nádossy Endre, Nagy János és Szabó Péter.

Ugyan ezen idő alatt a gyülekezet tanítói Kozáry István, Csákváry József /40 éven át/, Kiss Zsigmond /2 éven át/, Tömböly József /43 éven át/, és Ludván János voltak. A második tanítói álláson ezen időszakban működtek: Ludván Jánoson kívül Mód György, Németh György, Varga Dénes, Holzkörn Endre, Sümegi János, Koczor Kálmán, Csik János, Varga Kálmán és Zongor Márton.

Sitkének /előbb Nagysitke/ is volt már a XVII. században önálló gyülekezte. Lelkészei közül Lindvai György nevét ismerjük, aki azonban erkölcsi életében nem volt kifogástalan s emiatt hivatalát is vesztette s csak az egyháznak Nadasdynál történt közben járása folytán maradhatott életben. Utódai közül Csöszai János volt itt lelkész, valamint Szakonyi Mátyás, akit 1674-ben innen idéztek meg Pozsonyba és aki 1695-ben Mihályfán lelkészkedett. 1695-ben már csak Cseh György nevű tanítója volt. 1696-ban Gauder Jánost hívták meg lelkésznek, aki előbb devecseri tanító volt, 1706-ban pedig szentgróti lelkész. 1706-ban Blázius András volt Sitkén tanító..

Sitke az üldözések után Simonyinak, 1784-ben történt újraszervezésekor, filiája lett s az maradt mind a mai napig.

Sitke, mint leánygyülekezet szintén buzgón osztozott az anyagyülekezet áldozatkésztségében, amennyiben a lelkészlakot, templomot illető kiadásokhoz megfelelő arányban járult, sőt 1864-ig a közös tanító járandóságának reáeső hánydát is fizette. 1865-ben önálló tanítói állást szervezett s első tanítója Mestery Lajos volt 1909-ig.

I. 1900-TOL AZ ELSŐ VILÁGHÁBORUIG.

Az 1900-as évet megelőző három évtized gazdag alkotásai /új lelkészlakás, iskola két tanteremmel, torony, majd új tanítólakás építése/ után - ami a gyülekezet életében erőteljes fejlődést jelentett - elkövetkezett a gondtalanabb idő, ami a gyülekezetre nagyobb, erején felüli megterhelést ugyan nem rótt, bár a fejlődéssel együtt járó évi szükségletek fedezése is elég gondot adott a cca. 60 %-ban zsellérsorsban élő híveknek.

A gyülekezeti munka anyagi és lelki téren hűségesen folyt tovább Mód Lenárd lelkész vezetésével, illetve pasztorálásával, akinek munkáját az 1901. évi szeptember 15-én tartott közgyűlésen a gyülekezet új erők beállítással, új egyháztanács választásával igyekezett elősegíteni. Az egyháztanács tagjai lettek: Hajas Elek, Hajas Dávid, Szücs Sámuel, Nagy Sámuel, Hajas Lajos, Zongor Sámuel, Csizmazia Sándor, Németh Sándor, Tóth Lajos, Erős Sándor és Kutasi Sándor. Iskolaszéki tagokká választottak: Hajas P. Sándor, Ködös Lajos, Lengyel Sándor és Kovács István egyháztagok.

Ez időben sem hiányzott az egyházat szeretettel féltő s a gyülekezet jólétének előmozdítását szolgálni kívánó hű egyháztagok adakozó készsége. A gyülekezet ekkori felügyelője Hajas József és neje Bachó Lidia adománya 1000 koronával egészítette ki 2000 koronára a már 1893-ban iskolai tanszerek beszerzésére tett 500 forintos alapítványát. Ugyancsak 1000 koronával gyarapította a gyülekezet által létesített egyházfenntartási alapot, majd 2000 koronás alapítványt tett szegény gyülekezeti tagok segélyezésére, végül természetben adományozott a kántortanítói javadalom emelésére 1548 n. ölnyi rétet és 911 négyszögölnyi szántót. - A felügyelő emlékét, aki 1903 január 4-én hunyt el, az ez évi március 8-án tartott közgyűlés az alábbi szavakkal iktatta jegyzőkönyvébe: "Hogy a simonyi-i evang. gyülekezetnek ki volt Hajas József, azt minden egyháztag tudja. A jócselekedet nem szorul dicséretre, mert minden ékesszólásnál szebben beszél a tett! S a boldogult az ő nemes tetteivel

5
az egyház javát célzó fáradhatatlan munkásságával, páratlanul álló áldozatkészségével a gyülekezet legjobbain is felülemelkedett. - Gyermekei elhaltak, de gyermekének tekintette egyházát, ennek felvirágzása és jólléte képezte legfőbb vágyát; mértékletes és takarékos volt, hogy annál jobban tudjon áldozni az egyház és a közjó oltárára. A gyülekezet önönmagát tisztelte meg, midőn hálójának némi viszonzása jeléül 1901 évi február hó 3-án - azt a tisztos aggastyánt, ki fiatalabb éveiben, mint gondnok, jegyző, ~~új~~ majd meg mint építkezési pénztáros oly hiven és odaadólag szolgálta egyházát - a felügyelői székbe ültette.

Az Isten meg is áldotta a hű munkást hosszú boldog élettel, valóságos lelke elkészülve tért vissza a Teremtőhöz. - Aldott legyen emlékezte!

A gyülekezeti lelki munkában ez időben Ludván János kántortanító osztozott, az iskolás gyermekek hűséges és példás nevelésével, kit a gyülekezet 1888. november 7-én választott meg kántortanítójának, miután korábban Tömböly József mellett volt másodtanító is. A másodtanítói álláson ekkor Zongor Márton működött, akita gyülekezet 1896 március 29-án választott meg másodtanítójául. Kisegítő tanítók: Jakus Imre és Schrauf Endre.

Kimagasló eseménye volt a gyülekezetnek 1904. szeptember 8-án Gyurátszék Ferenc püspök egyházlátogatása, amiről Pulay Gábor bobai lelkész egyházmegyei főjegyző által felvett jegyzőkönyv szerint a Főpásztor legnagyobb elismerésének és megelégedésének ad kifejezést a gyülekezet rendezettsége és hitbuzgósága felett. Egyben ajánlja a gyülekezetnek a mindenütt üdvösnek bizonyult gyülekezeti magtár és nőegylet létesítését.

Ebben az évben avatta fel helyi lelkész április 24-én 1000 n. ölnyi területű új temetőjét, amit özvegy Hajas Józsefné, született Bachó Lidia vásárolt meg a gyülekezet számára.

A gyülekezet felügyelői tisztjét 1904. évtől kezdve Büki Adám /lelkészi oklevéllel bíró/ földbirtokos töltötte be igazi evangéliumi lelkiülettel, szerénységgel és szeretettel 1914. március 22-ig. Míg a másodfelügyelői állás hűséges tisztviselője Kiss Imre sitkei földbirtokos volt, ki agilis munkájával mindig élen járt a hívek előtt a gyülekezet érdekeit szolgáló ügyekben. - A gyülekezet gondnokai pedig ez idő alatt Hajas Sándor /Tóth/, Hajas Elek, Eröss Sándor, Csizmazia Sándor, Hajas P. Sándor voltak.

1907-ben a gyülekezet templomát csak Isten csodálatos kegyelme mentette meg a tűzveszélytől. Egy nyári zivatarkor a villám lecsapott a templomra s ennek másfél méteres udvar felőli falát átütve végig futott a templom belsején s ismét megfordulva a templom ajtón jött ki s ennek szírfáját végig repesztve tünt el a földben füstszerű porfelhőt hagyva maga után. Csodálatosan nem gyújtott meg semmit. A megdöböntő látvány után azonnal gondoskodott a gyülekezet, hogy még ez évben, úgy a torony, mint a templom villámhárítóval láttassék el. Ez meg is történt.

II. AZ ELSŐ VILÁGHÁBORUTÓL A MÁSODIK VILÁGHÁBORUIG.

1914-ben még egy feladat várt a gyülekezetre Mőd Lenárd nyugalomba vonulásának évében. Ugyanis a lelkészlakás némely része annyira elavult állapotban volt, hogy a június 19-én megtartott közgyűlés megállapítása szerint annak alapos renoválása vált szükségessé. Nem volt ez könnyű feladat. Az akkor kezdetét vett első világháború réme, bizonytalansága s a benne mindig több és több hadiszolgálatot teljesítő gyülekezeti tag távollétéből ~~hű~~ adódott helyi nehézségek mellett, nem rendelkezett a gyülekezet anyagi erővel sem. Még is a szükség kényszerítő ereje előtt meg kellett a gyülekezetnek hajolnia s elhatároznia a renoválás megkezdését, amire a nyugalomba készülő lelkész úgy adott ~~hű~~ alkalmat, hogy már ez év nyarán saját házába költözött.

Mőd Lenárd hivatalos bucsuztatása - kit 40 éves szolgálata mellett főképp szembetegsége kényszerített nyugdíjba vonulásra - 1914 december 13-án dr. Ostffy Lajos egyházmegyei felügyelő és Varga Gyula esperes elnökléte alatt tartott közgyűlésen ment végbe. Erről a felvett jegyzőkönyv így emlékezik meg: "dr. Ostffy Lajos egyházmegyei felügyelő ur előadja, hogy a nyugdíjbizottság Ntiszt. Mőd Lenárd lelkész urnak nyugdíjaztatása iránti kérvényét elfogadta s így a példás buzgalommal működött hű lelkipásztor

bucsut vesz szeretett egyházközségétől. Beszédében kifejti, hogy 38 évi buzgó működése maradandó nyomokat hagyott a lelkekben s a hálaérzetet látja fakadni az egyházközségi tagok ajakán. A bucsuzó lelkipásztornak azt kívánja, hogy a jól megérdemelt nyugalmat sok ideig boldogságban élvezhesse." - "Majd Kiss Imre gyülekezeti felügyelő a nagysimonyi-i anyas és a nagysitkei leányegyházközség nevében, Ludván János kántortanító a két egyházközségben működő tanítók, Szabó István körjegyző pedig a politikai község nevében bucsuzott el az őszinte szeretettel környezett lelkipásztortól, melynek mindegyikére a bucsuzó lelkész megható beszédben válaszolt!"

Ugyanez a közgyűlés az elnökség előterjesztésére felkérte nyugalmazott lelkészt, hogy a megüresedett lelkészi állás betöltéséig a gyülekezet adminisztrációs teendőit elvégezni sziveskedjék. Miután az erre vonatkozó püspöki megbízást esperes bemutatja a közgyűlésnek, nyugalmazott lelkész a megbízás teljesítését elfogadja. Ezen a közgyűlésen megállapított az új lelkészi hivány is.

1915. január 24-én dr. Ostffy Lajos egyházmegyei felügyelő és Varga Gyula esperes ikerelnökléte alatt tartott lelkészválasztó közgyűlés Mőd Aladár zalagalsai lelkészt /Mőd Lenárd fiát/ választotta meg, miután a január 12-én tartott közgyűlésen is a gyülekezet őt jelölte. Az új lelkész beiktatását ünnepélyes keretek között május 30-án szintén Varga Gyula esperes végezte.

Mőd Aladár Simonyiban született 1883 május 17-én. Ugyanitt végezte elemi iskoláit, középiskoláit és a teológiát pedig Sopronban. 1906 augusztus 26-én avattatott Bükkön lelkésszé Gyurácz Ferenc püspök által. Mint segédlelkész atyja mellett három hónapig működött. Innét Felsőszakonyba került, hol ~~három~~ két hónapot töltött, mint kisegítő; majd Vadosfára küldetett ki, honnét hat hónapi segédlelkészkedés után Celldömölkre rendeltetett. Itt egy és egynegyed évig tartózkodott s innét 1908 december 8-án Zalagalsára választatott meg rendes lelkésznek. Zalagalsán hat és fél évet töltött.

A lelkész új állásában munkáját már az erősen tomboló háboruban kezdte meg, ahonnan nem ritkán érkeztek elszomorító hírek egy-egy testvér hősi haláláról, ami nemcsak a hozzátartozók lelkében váltott ki érthető gyászt, hanem a gyülekezet életében is. A háboru befejezte után a politikai község által felállított szobor talapzatán a következő hősi halált halt hiveink neve olvasható: Ásbóth István, Csizmazia Elek, Csizmazia Géza, Csizmazia Sándor, Csomasz Lajos, Dóczi Sándor, dr. Eröss József, Eröss Lajos, Gaál Sándor, Gosztola Sándor, Göcze János, Hajas József /József/, Hajas József /Pál/, Hajnal Endre, Hujber Kálmán, Jugovics Lajos, Kelemen József, Kis Sándor, Kis Sámuel, Kocsis Károly, Kurányi Lajos, Kutasi József, Péntek József, Csizmazia Károly, Kutasi Lajos, Márton Sándor, Márton István, Mesterházi Sándor, Mészáros Sándor, Mike Sándor, Mórocz Lajos, Nagy József /Takács/, Ovádi Sándor, Papp Lajos, Papp Sámuel, Somlai Imre, Somlai Sándor, Smidéliusz Sándor, Sümegi Sándor, Szabó Sándor, Szalai András, Szalai Dávid, Szalai Géza, Szalai Lajos, Szalai Sámuel, Szücs Sándor, Tompa Károly, Tóth Pál, Vajda János, Nagy Endre.

Magát a gyülekezetet e háboru ugy érintette, hogy 1916-ban két harangja /560 kg. és 120 kg./ vétetett hadi célra igénybe, majd temploma villámhárítójának rézdrótja és orgonájának cin sipjai.

Hogy a háboru okozta sebek gyógyuljanak, törekedett a megindult lelki munka már ennek folyamán is a hivek tekintetét az Urra irányítani, aki maga mondja: "Én vagyok a te gyógyítód." /II. Móz. 15:26 b./ E célból szélesebb-körü egyháztársadalmi munkát kezd meg, ami a szorosabb értelemben vett templomi lelki munka kiegészítéseként az evangéliumi-Istenhiten felépülő keresztény élet kialakítását kívánja szolgálni. Megrendezi különböző alkalmi vallásos összejöveteleit, vallásos estéit. Ebbe a munkába szervesen kapcsolódott bele az 1916 február 20-án megalakult nőegylet /átlag évi 110-től 120 taggal/, amely egyesület a karitatív munkán kívül feladatának tartotta a hitélet ébrentartását és mélyítését, valamint a leányifjuság lelki gondozását is. A nőegylet áldott munkáját egészen a második világháboruig végezte ebben a szellemben.

Ugyancsak - tudatában az ifjusági munka egyházépítő fontosságának és jelentőségének - alakult meg a gyülekezet kebelében az ifjusági egyesület is 1923-ban azzal a célkitűzéssel, hogy hitében erős s erkölcsében tiszta nemzedéknek legyen majd átadható a gyülekezeti élet továbbépi-

tő munkája. Ezt a kitűzött célt szem előtt tartva fejtette ki evangéliumá szellemű tevékeny munkáját évről évre ~~gyülekezeti~~ az egyesület s vett részt gyülekezeti és egyháztársadalmi életünk minden nevezetesebb mozzanataiban, szerepelvén énekkaraival a vallásos esteken, ünnepeken, hazafias ünnepek alkalmával s temetéseken, 1945 tavaszáig. Az egyesület lelki irányítását lelkész mellett Ludván Sándor osztály-, majd kántortanító végezte, ki különösen az ifjúság kebelében megalakított ifjúsági dalkör karnagyi vezetésével ért el többször kitűntetett eredményt. - Ezt a munkát az egyesület Ludván Sándornak 1932-ben Celldömölkre történt távozása után, akit D. Kapi Béla püspök igazgatóvá nevezett ki - Szabó Aladár vezetésével folytatta új lendülettel, miután Ludván helyébe 1932 november 20-án őt választotta meg a gyülekezet kántortanítóvá. 1936 május 24-én az egyesületnek külön élményt jelentett a kemenesaljai egyházmegye ifjúságának gyülekezetünkben megrendezett konferenciája, melyen a házigazdai szerepet látta el. 1937-ben pedig a celldömölki dalosversenyen serleget nyert. - Tervezte gyülekezet állandó ifjúsági otthon létesítését s az ehhez szükséges anyagot jórésztben össze is gyűjtötte, de szándékát megvalósítani nem tudta az ismét közeledő s bekövetkezett hadi állapot miatt.

Bár a gyülekezet vezetősége igyekezett lelki vonalon biztosítani a gyülekezet hitéletének egyensúlyát, mégis a háború és az azt követő forradalom erősen érezte káros hatását a vallás-erkölcsi és anyagi téren egyaránt. Csökkent a templomlátogatók száma, bár az ifjúság általában e téren is példaadó magatartást tanusított. - Apadt azoknak száma is, akik az urvacsorában Isten bűnbocsátó kegyelmében keresték az újjászületett élet forrását. - Anyagi téren pedig abban mutatkozott a káros hatás, hogy kivészett sok egyháztag szívéből a kötelességtudat s elhanyagolta az egyházközség háztartásához való hozzájárulást. - Amikor ezen a helyzeten vezetőség úgy akart segíteni, hogy az egyházi adózást az állami adózással együttes kezelésbe adja, eme szándékát a helyi politikai hatóság és a pénzügyi hatóság nemtörődomsége megakadályozta.

Ennek ellenére a gyülekezetre váró feladatokat meg kellett oldani. - Igy került sor 1924-ben a hadi célra elrekvirált harangok pótlására, melyek közül a kisebbet /120 kg./ Fekete Lajos adományozta 42 q. buzaértékben, a nagyobbat /565 kg./ a gyülekezet öntette újra 167 q. buzaértékben, megőrkítve a harangokon az alapítók nevét, miután a kisebbet Pfeiffer Terézia, a nagyobbat Hajas Dávid és gyermekei: Teréz és Jolán adományozták első ízben a gyülekezetnek. A harangokat a Seltenhofer cég öntötte Sopronban.

1925-ben orgonáját építtette át előjátékosra s pótolta az elrekvirált orgonasípokot a pécsi Angster cég által 38 q. buzaértékben. - Még ebben az évben a gazdasági épületeken is tetemes javításokat hajtatott végre. - 1926 augusztus havában az iskola két tantermének padlózását eszközölte. - Majd 1935-ben tornyát és templomát tataroztatta 1425 pengő erejéig.

Nem hiányzott ez időben sem az egyház sorsát lelkében szeretettel hordozó áldozatkész hívek megnyilatkozása. A még 1911-ben iskolás gyermekek jutalmazására tett Mód Gyula féle 500 koronás alapítvány, valamint Hrabovszky Dénesnek 1914-ben szabad rendelkezésre adott 200 koronás alapítványa után özvegy Zongor Józsefné született Zongor Zsuzsanna 1914-ben 10.000 koronás alapítványt tett oly célból, hogy azok kamatai gyülekezeti és iskolai célra használtassanak fel, 4000 n. ö. szántá pedig azért adományozott, hogy annak jövedelme a mindenkori nagysimonyi tanítókat illesse mind addig, míg az iskola nem államosittatik. Ez esetben a szabad rendelkezési jog a gyülekezetre száll vissza.

Németh Rozália pedig 1922-ben hagyományozott a gyülekezetnek 765 négyszögölnyi területet a szőlőhegyben egyházfenntartásra. Ezt megelőzően iskolai tankönyvek beszerzésére 1920-ban Fekete Károly tett 5000 koronás alapítványt, míg ugyanebben az évben evang. tanulók tandíjainak fedezésére Fekete Lajos is 5000 koronás alapítványt. Kisebb alapítványok voltak 1925-ről Nagy Sámuel alapítványa gyülekezeti célra /8 P./, 1926-ról Csik János alapítványa templomi célra /80 P./, Gosztola József alapítványa ev. tanulók jutalmazására /64 P./. A kezdetben még értékes készpénzben tett alapítványok az infláció folytán - sajnos értéküket elvesztették, ellenben a földben juttatott adományok megtartották mind a mai napig értéküket.

Az alapítványtevők emlékét esetenként a gyülekezet jegyzőkönyvileg örökítette meg.

Kimagasló eseményei voltak e korszak történetének: 1917 október 31-én a reformáció 400 éves emléknapja, melyre egy héten át tartó sorozatos előadással készült fel a gyülekezet s október 31-én zsúfolásig megtelt templomban tartott hálaadó istentisztelet után diszközgyűlésen örökítette meg a nagy jubirális ünnep emlékét, megfogadva, hogy Luther Mártonnak a nagy reformátornak szellemében hűségesen őrzi meg evangéliumi örökségét. - Külső emlékképpen a templom bejárata felett "1517 - 1917 október 31" feliratu márványtáblát helyezett el. Ettől kezdve a gyülekezet a reformáció ünnepét mindig október 31-én ünnepli, nem pedig a hozzá legközelebb eső vasárnapon. Létesített a gyülekezet ugyanakkor 2100 koronás Luther alapítványt is, ami később szintén elvesztette értékét.

1922. június 8-án D. Kapi Béla püspök egyházlátogatása hagyott maradandó nyomokat gyülekezetünk életében, akit ünnepélyes fogadtatás között szeretettel várt a gyülekezet, hogy meghallgassa a 27-ik zsoltár 4. verse alapján megtartott hatalmas igeszolgálatát, majd közgyűlésen tárgyalt kérdőpontokra adott főpásztori tanácsait. A felvett jegyzőkönyv 15. pontja szerint összefoglalva megjegyzéseit, Püspök Ur Isten iránti hálával állapítja meg, hogy a gyülekezetben erős hitbuzgó élet és öntudatos vezetői munka folyik s kéri a **JÉ** Istent, hogy ezt a jövőre is őrizzék meg a gyülekezetben.

1935. november 3-án ünnepelte meg gyülekezetünk temploma fennállásának 150 éves emlékét, melynek lelkeket emelő értékét adott az a körülmény, hogy azon is D. Kapi Béla püspök igehirdetése végzett a hívek szívében hitmélítő szolgálatot.

Iskolánkkal kapcsolatban felmerült már 1923. május 13-án tartott közgyűlésen a harmadik tanítói állás szervezésének a kérdése, mivel a tanulók létszáma ez időben 120-130 között mozgott. Tervét azonban megvalósítani nem tudta, mert új iskola építése anyagilag volt számára megoldhatatlan, meglévő iskolájának harmadik tanteremmel kiegészítése pedig helyszűke miatt lett volna célszerűtlen. - Az iskola munkája azonban eme nehézség mellett is folyt lankadatlan szorgalommal és annak élén ekkor még Ludván János kántortanító állott, kinek 38 évi kiváló szolgálata elismerésül D. Kapi Béla püspök az igazgatói címet adományozta s neki ez a kitüntetés 1925. március 22-én tartott közgyűlésen ünnepélyes keretek között adatott át.

Ludván János a gyülekezetnek 1927. július 17-én jelentette be nyugalmába vonulását s bucsuzott el megható szavakkal. Mire lelkes Isten iránt érzett hálával jelenti ki, hogy az ő munkás élete oly hatékonyan, eredményesen a mi gyülekezetünk veteményes kertjében és közéletünkben munkált embertársai javára és Isten dicsőségére.

Ludván Jánost a kántortanítói állásban fia Ludván Sándor követte 1927-től 1932-ig, míg Ludván Sándort ebben az állásban Szabó Aladár váltotta fel 1932-től kezdve a mai napig. - Ugyanezen időszakban osztálytanítói állásban 1923-ig Zongor Márton, 1924-től 1927-ig Ludván Sándor, 1927-től 1932-ig Szabó Aladár, 1932-től Hajjas Sándor működtek.

A felügyelői állást ebben az időben 1914-től 1918-ig Kiss Imre, 1920 augusztus 29-től pedig négy évi fogsága után hazatért Fekete Károly földbirtokos töltötte be. - Míg a gyülekezet gondnokai voltak: Bárdósy Dávid /1917-1919/, Kovács Sándor /1919/, Lengyel Sándor /1920-1924./, Kovács Ferenc /1925-1928./, Csizmazia Dániel /1929-1930./, Péntek József /1931-1942./, Erős Gyula /1943-1945./.

Nagysitkei leánygyülekezetünkben ebben az időben az iskolai munka mellett a gyülekezet levitai szolgálatát 1910-től 1924-ig Rózsa István kántortanító végezte, kinek kényszerült távozása után 1924-ben ifjú Ludván János vette át a vezetést, kinek gondos munkája biztosította a filia életének fejlődését s az anyagyülekezettel való lelki kapcsolatát.

Sitkének volt külön örömnépe is 1936. szeptember 20-án. Ekkor avatta fel Molitorisz János esperes a gyülekezet által iskola-templomához épített tornyát, ami 2668 pengő 29 fillérbe került. A filia örömeiben az anyagyülekezet is osztozott nagy számban történt részvételével.

A sitkei gyülekezet gondnokai eme időben: Kovács Antal, Odúr József alsó, Kiss Sándor, Göcze Sándor, Göcze József voltak.

Nem feledkezhetünk itt meg Istennek a nemzetünket 1938 év őszén ért

kegyelmi tényéről, arról az örömről, amikor visszakaptuk vérontás nélkül a 20 évvel azelőtt elszakított Felvidéki magyar testvéreinket. Ebben az örömben gyülekezetünk minden tagja osztozott.

Bár Istennek ez a kegyelmi ténye eljuttatott volna bennünket annak felismerésére, hogy a történelmet nem ember, hanem Isten keze irányítja s annál előbb jut el békevágya teljesítéshez, mennél odaadóbban szolgálja Isten ügyét... Nincs helye a számító érdek szolgálatának, amivel a világ véli elnyerni a béke áldását, mert ezt csak Isten kegyelme adja azoknak, akik őt félik és igazságot cselekesznek. - Ezt a meg nem alkuvó állásfoglalást követeli Krisztus Urunk, amikor ellenmondást nem tűrő határozottsággal állapítja meg azt az igazságot: "Aki velem nincs, ellenem van." - Tehát nem lehet kétségünk az iránt, hol a mi helyünk, ha a várva várt békét igaz lélekkel szolgálni kívánjuk... S mi nem ezt cselekedtük! Ezért Isten, kegyelmi tényét ismét ostorrrá változtatta, melynek csapásait mindenkinek így gyülekezetünknek is újból éreznie kellett.

III. A MÁSODIK VILÁGHÁBORU UTÁN.

Hiába akarta népiünk béke utáni vágyát az emberi szándék Erdély egy részének visszafoglalásával is fokozni. Nemzeti életünk mind inkább sodródott afelé a szellemi áramlat felé, amit az emberiség jövő sorsának s benne a világ békéjének kialakításában a tekintélyállamok képviseltek - melyek különböző elnevezés alatt és eszközökkel ugyan, de lényegében azonos céllal a jobb jövő felépítését szociális feladatok erőteljes szolgálása mellett a totális államrendszer megvalósításában látták. - Pedig félé volt, hogy ez a túlzó nacionalizmus nem feledkezik-e meg arról, hogy minden jóhiszemű szándéke mellett könnyen válhat öncélúvá, önmagát bálványozóvá az egyetemes emberi érdekek igazságos szolgálásának rovására. Különösen akkor, amikor nemzetépítő munkájában - amint ez köztudomású volt - nem juttatott lelki téren első helyet annak, "aki ut, igazság és élet" s Aki a maga mindenek felett álló suverenitását így fejezi ki: "En vagyok a Te Urad Istened, ne legyenek én előtem idegen Isteneid."

Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy a történelmet formáló Isten keze a nyugatról megindult szellemi áramlat mai szelét lassanként viharrá változtatta, ami előbb kelet felé rohanva végezte pusztító munkáját, majd megfordulva tomboló orkán formájában szántotta végig hazánkn is. Községünkbe 1945. március 27-én érkezett el és rohant tovább, maga után hagyva a minden háboruk következményeit.

A vihar elmúltával gyülekezeti életünk folytatása nem lehetett más, mint erőteljesebb szolgálata büntudat és bűnbánat útján Isten akaratának. Meg kellett látnunk, hogy míg a világot átformálni törekvő erők és hatalmasságok menetelnek emberi célkitűzéseik útján - mindig több bizonytalanságot és félelmet idézve fel, szinte nem számolva azzal, hogy amit emberi erőre és értelemre építve tesznek, az csak emberi munka marad és ennek az építménye idő múltán ép úgy összeomolhat, mint egykor Babel tornya: addig a történések mögött a világsorsát embereken keresztül intéző Isten csodálatos módon tárja fel örök kegyelmét és isteni örökigazságát.

A háboru befejezése politikailag és nemzetközi viszonylatban új világot állított elénk.

Háborus kárt anyagilag gyülekezetünk abban szenvedett, hogy templomának orgonája elpusztult, ami cca. 20.000 forint értékű kárt jelentett s ezt anyagi erő hiányában mai napig sem tudta pótolni.

A gyülekezet lelki életét pedig kár az által érte, hogy iskolánk államosítása folytán összejövelekre alkalmas helyisége nincs s mivel az iskola jelenlegi igazgatója: Hajas Sándor /iskolánk volt osztálytanítója volt iskolánkban semmi-féle gyülekezeti összejövetelt nem enged.

A gyermekekkel a megengedett kereteken belül a lelkész foglalkozik s miután a fakultatív hitoktatás engedélyezve van, ezt lelkész végzi nemcsak a nagysimonyi, hanem a sitkei és sitkepusztai állami iskolákban is. Jelenleg hét csoportban, heti tizennégy órában, összesen százhatven gyermeket részesít vallás-erkölcsi oktatásban.

Mivel egyháztársadalmi munkát 1945.óta a nöegylet és ifju-
sági egyesület nem végezhet, a lelki munka kiszélesítése végett beállított
a gyülekezet önkéntes gyülekezeti munkásokat. Gyermekekiblaiakör és leány-
bibliakör vezetők 1947.óta: Hajnal Ilona, Nagy Irma, Vajda Sarolta. Sitkén: Pető
Erzsébet, Gécs Irma 1948.óta.

A hitélet mélyítésére alkalmat szolgáltatott gyülekezet
evangelizációk tartására. Evangelizációt végzett gyülekezetünkben 1947. no-
vember 24-től 30-ig Tekus Ottó Márk 2, 1-12. alapján, Malaga Elza és Bartos
Piroska diakonissza-nővérek szolgálatával, majd 1949 március 13-tól 16-ig
Mitykó Zoltán Márk 12, 41-44. alapján, szintén Bartos Piroska szolgálatával.
Bartos Piroska, mint az egyházmegye diakonisszája többször száll ki gyüleke-
zeteinkbe szolgálattételre. Ugy szintén gyülekezetünk tagjai közül többen
látogatják a Belmissziói Otthonokban megrendezett konferenciákat.

A templomlátogatásban nem történt visszaesés, sőt az Ige
után nagyobb lelki éhség mutatkozik. Növekedett az urvacsorázók száma is,
ami átlag 510-530, a lélekszám 41-43 %-a.

Anyagi téren is állott be némi javulás ez idő alatt, miután
a gyülekezet hosszabb idő óta fennálló hátralekös köztartozásait rendezte
ebben érdeme van 1946-ban megválasztott gondnoknak Sallér Józsefnek.

A gyülekezet felügyelője Fekete Károly 1947. május 22-én
bekövetkezett halála előtt végrendeletileg 10.000 négyszögölnyi szántó föld
adományozásával kívánta a gyülekezet anyagi erejét növelni, de mivel a bir-
tok erősen terhelve volt adóssággal, a gyülekezet azt, a nemes szándék jól-
eső érzése mellett nem vette igénybe. A felügyelő emlékét a június 3-án
tartott közgyűlés örökitette meg.

Sitkén a földosztó bizottság a sitkei leányegyházközségnek
25 kat. hold szántóföldet juttatott a Kanotapuszta határában 1947-ben, de
mivel a nagy távolság /6-7 km./ és a megváltozott helyzet miatt kellőképpen
értékesíteni nem tudta, a nagy teherrel járó birtokot kénytelen volt 1949-
ben az államnak átadni.

Sitkén a gondnok 1945-től 1949-ig Sebestyén Kálmán volt,
majd azóta Sebestyén István vezeteti hűséggel gyülekezete háztartását.

A gyülekezet anyagi szükségletét eddig, úgy Simonyiban, mint
Sitkén kivetéssel fedezte. 1949 december 31-én Nagysimonyiban az összes
bevétel volt: 15.308 Ft. 73 f., összes kiadása: 15.089 Ft. 06 f. Sitkén 4116 Ft.
28 f., Kiadás 3966 Ft. 90 f.

IV. STATISZTIKAI ADATOK.

A gyülekezet lélekszáma: Nagysimonyi anyagyülekezetben 842,
sitkei leánygyülekezetben 311, majorokban 91, összesen 1244.

Az elmúlt ötven év alatt az anyakönyvek szerint kereszte-
lés volt 1929, haláleset 1372, házasságkötés 589. Konfirmációban részesült
1383 gyermek. Áttérés történt evangélikus egyházunkba 15 esetben s rever-
zális adatott egyházunk javára 30 esetben.

V. JÖVŐ FELADATAI.

Anyagi vonalon a jövőbeni teendő lenne gyülekezetünknek új
orgona beszerzése, templomtornyának tatarozása, gazdasági épületeinek alapos
renoválása, illetve zsupptetőről cseréptetőre vétele. Azután a gyülekezetnek
át kellene térnie az eddigi kivetéses adózási rendszerről az önkéntes adó-
zási rendszerre. Meg kell újítani és számszerűleg kiegészítenie erőteljesebb
munka végzése szempontjából a presbitériumot, mely eddig csak 10-14 tagot
számlált... De mind ez csak emberi elgondolás, reá áldást az Urtól kérünk, aki
mind eddig segítségül volt nekünk. Reá bizzuk ezután is magunkat és gyüleke-
zetünket.

Nagysimonyi, 1951. március 15.

Források: Payr S.: Dunántúli egyházkerület története, evangélikus lelkész
gyülekezeti jegyzőkönyvek és kisebb iratok.

1924. év

A hiányzó két harang pótlása

- 120 kg-os harang Fekete Lajos földbirtokos adománya 42q búzaértékben.
- 565 kg-os harangot a gyülekezet öntette 167q búzaértékben.

Gyülekezettörténet:

- 6. oldal 5. bekezdés
- 7. oldal 2. bekezdés

Megjegyzés:

Az 1924-ben teljessé vált 3-as harangsoportból a középső harang a II. világháborúban hadi célra vétetett. Ennek pótlása nem történt meg, így a toronyban ismét nem három, hanem csak két harang szól.

2006. év januárjában

Szabó László - Nagysimonyi